

● Op naar de piek ●

De afgelopen weken is de stroom aan positieve bedrijfseconomische berichten verder gegroeid. Veel bedrijven zien de vraag toenemen. In Duitsland neemt bijvoorbeeld de vraag naar machines en andere kapitaalgoederen toe, dus bedrijven beginnen ook weer te investeren. Allemaal positieve signalen die echter niet kunnen verhullen dat er ook minder goede ontwikkelingen zijn, zoals de toename van de werkloosheid. Maar ook hier geldt dat de zeer sombere verwachtingen van eerder dit jaar naar beneden bijgesteld kunnen worden. De Centrale Banken houden voorlopig de rente laag om het prille economische herstel niet te hinderen. En ondanks de oplopende grondstofprijzen is de inflatie voorlopig geen probleem, zolang er nog veel productiecapaciteit onbenut is en de werkloosheid relatief hoog is.

Toch broeit er iets dat op de middellange termijn voor grote problemen kan zorgen: een gebrek aan olie. Het gaat er niet om dat er geen olie meer zal zijn, maar dat er onvoldoende uit de grond gehaald wordt om de economie te laten draaien zoals we het gewend zijn. Op dit moment verbruikt de wereld per dag circa 82 miljoen vaten olie. Het vervelende is dat zelfs een relatief klein verschil tussen aanbod en vraag van 10 tot 15% voldoende is om het hele economische systeem tot stilstand te brengen. Een tekort van 5% was voldoende in de jaren '70 om de olieprijs te verdrievoudigen. Ik heb toen tijdens de autoloze zondag nog op de snelweg gefietst. Leuk voor even, maar als de autoloze zondag een week of nog langer gaat duren, hebben we echt een probleem. De term peak oil is niet nieuw. Al in 1956 voorspelde een Amerikaanse geoloog dat de wereldproductie van olie rond het jaar 2000 een piek zou bereiken en daarna geleidelijk zou afnemen. Door de olieschokken van de jaren '70 is die datum een aantal jaren opgeschoven. De afname van de productie na het bereiken van de piek wordt voorzichtig geschat op 5% per jaar. Dat lijkt weinig, maar in drie jaar tijd is de daling al zo'n 15%, voldoende om de wereld behoorlijk te ontwrichten. Er zijn ook mensen uit de olie-industrie die denken dat de afname veel groter zal zijn, met alle gevolgen van dien. Ontwikkeling van nieuwe velden kost veel tijd en heel veel geld. En soms is de beperkende factor niet eens het geld, maar zijn er gewoon geen boorplatforms, technici en apparatuur voorhanden.

De huidige economische crisis zorgt voor een tijdelijke daling van het gebruik van olie, maar de sterke daling van de olieprijs eerder dit jaar tot onder de \$ 40 per vat maakt de oliemaatschappijen ook huiverig voor grote investeringen. Daarbij komt nog dat de landen waar de olie zit, zoals in het Midden-Oosten en Rusland, nou niet bepaald voorbeelden van stabiliteit en vertrouwen zijn. Ook is er veel geheimzinnigheid over de reserves aan olie. De grote Arabische olieproducerende landen beschouwen het als een staatsgeheim en we kunnen alleen maar afgaan op de cijfers die ze naar buiten willen brengen. In de jaren '80 werden de productiequota gekoppeld aan de reserves. Plotseling bleek dat landen veel meer reserves hadden dan verwacht...

Door de hogere prijzen van olie wordt er natuurlijk gekeken naar alternatieven. De grootste leverancier van olie voor de Verenigde Staten is inmiddels Canada, waar de olie uit teervelden wordt gehaald. Daar is nog heel veel van beschikbaar, maar de productie kost veel energie. Ga maar na, bevroren zand met olie moet eerst verhit worden waarna de olie er met behulp van veel water uitgehaald wordt. Dus de netto-energieopbrengst van een dergelijk vat olie is veel kleiner dan van een vat dat uit een conventioneel olieveld gehaald wordt. Vanuit energieoogpunt een belangrijk voordeel om de warmte met behulp van kernenergie te maken, is door de Canadese regering afgewezen.

Terwijl het dus moeilijker en duurder wordt om olie te produceren, neemt de vraag toe. Landen als China en India krijgen een welvarender bevolking die, als ze het kunnen betalen, een koelkast willen, een auto, reizen en alles wat wij in het Westen gewoon vinden. Helaas, dat kost allemaal energie. De verwachting is dat de wereldvraag toeneemt van de huidige 82 miljoen vaten per dag naar ruim boven de 100 miljoen in 2030. Allemaal wat minder kilometers rijden, maakt niets uit. Petrochemische producten kennen vele toepassingen, denk alleen maar aan alles wat van plastic is. Bovendien kost de productie van voedsel ook veel energie in de hele keten van de verbouw tot het in de winkel ligt.

De optimisten wijzen op de technische vooruitgang en beter onderzoek waardoor bestaande olievelden meer opleveren. Ook worden er nog steeds nieuwe velden ontdekt, zoals laatst voor de kust van Brazilië. Toch is het, als je naar de cijfers kijkt, reëler om rekening te houden met op termijn fors hogere prijzen voor energie. De olieprijs van \$ 150 vorig jaar was wellicht een voorbode van wat ons nog te wachten staat.

Friesland Bank

Frank Verhees is senior econoom Friesland Bank. Vragen of reacties kunt u mailen naar investorrelations@frieslandbank.nl. Voor de in deze publicatie verwerkte gegevens is gebruik gemaakt van bronnen die door Friesland Bank betrouwbaar worden geacht. Deze publicatie bevat algemene informatie en houdt geen individueel advies of aanbeveling in tot het doen van bepaalde transacties. De beloning van de opsteller van deze publicatie is niet gekoppeld aan door Friesland Bank verrichte zakenbanktransacties voor bedrijven die in deze publicatie worden genoemd. Meer algemene informatie over onze beleggingsaanbevelingen kunt u vinden op www.frieslandbank.nl onder Particulieren/Beleggen.